

P. J. H. Ubachs, *St.-Matthijkskerk* (Maastrichts Silhouet XIII; Maastricht: Stichting historische reeks Maastricht, 1983, 52 blz., ISBN 90 70356 14 7); I. M. H. Evers, *De Staar* (*Idem* XIV; *Idem*, 56 blz., ISBN 90 70356 16 3); J. G. J. Koreman (overl.), *Helpoort en Nieuwstad* (*Idem* XV; *Idem*, 1984, 52 blz., ISBN 90 70356 17 1); W. A. A. Mes, *St. Andrieskapel* (*Idem* XVI; *Idem*, 48 blz., ISBN 90 70356 18 X); W. E. S. L. Keyser-Schuurman, *Het kruisherenklooster* (*Idem* XVII; *Idem*, 48 blz., ISBN 90 70356 21 X); P. H. Tuinman, P. L. L. M. Dumoulin, *De hof van Tilly* (*Idem*, XVIII; *Idem*, 1985, 48 blz., ISBN 90 70356 25 2).

In *BMGN*, XCIX (1984) 491 kondigde J. C. G. M. Jansen de delen I-XII aan van de reeks Maastrichts Silhouet en preees het initiatief ten gevolge waarvan sindsdien weer vijf deeltjes, evenals de voorgaande, goed geïllustreerd en prettig leesbaar, over Maastrichtse monumenten verschenen. Het doel van de stichting: op ruime schaal informatie verstrekken en documentatie betreffende de Maastrichtse monumenten, wordt opgevat in ruime zin: alle deeltjes geven de historie van het beschreven monument weer, waaraan de bestemming van het monument door de jaren heen wordt toegevoegd zodat de geschiedenis doorloopt tot vandaag. Daardoor kan er aandacht worden besteed aan de problematiek van de restauratie en de moderne bestemming en er wordt, doordat de monumenten zo verspreid door de stad liggen, een belangrijke bijdrage geleverd aan de stadsgeschiedenis, niet alleen van belang voor de oprechte Maastrichtenaars, maar voor elke historisch geïnteresseerde. J. C. G. M. Jansen constateerde indertijd het stelselmatig nalaten van het opnemen van een beknopte literatuurverwijzing; dat blijkt helaas definitief niet de bedoeling te zijn, wat bijzonder jammer is, want verschillende delen lenen zich bijzonder goed als uitgangspunt voor verdere studie te meer daar de auteurs zeer deskundige informanten zijn.

P. J. H. Ubachs belicht de bewogen historie van de St.-Matthijkskerk, waarvan de eerste steen gelegd werd in 1351, het middelpunt van de meest kleurrijke parochie binnen de tweede omwalling van omstreeks 1300. Ingrid Evers' boek wijkt af van de andere delen van de reeks: zij schrijft in dit kader een jubileumboek voor de honderdjarige Koninklijke Zangvereniging Mastreechter Staar, een boek dat in het bijzonder over triomfen handelt. De postume publikatie van J. G. J. Koreman, een kenner bij uitstek van de historische topografie der stad, is een zakelijk betoog over Maastrichts meest romantisch stadsdeel. W. A. A. Mes beschreef naar aanleiding van de restauratie de geschiedenis van het vrouwenklooster op de Maagdendries, gebouwd in de veertiende eeuw, bewoond door begijnen, later tertiariissen van de orde van St.-Franciscus. Het gebouw dient na de restauratie als depot van het Sociaal historisch centrum voor Limburg. Mevrouw Keyser-Schuurman wijdde een zorgvuldige studie aan een vrij gaaf bewaard complex, dat nog geen definitieve bestemming kreeg, het kruisherenklooster aan de Kommel, gesticht in 1436. Dat was tijdens de periode waarin de orde hervormd werd door Libertus van Bommel, prior van het klooster St.-Agatha te Cuyck. De hof van Tilly, oorspronkelijk De Poort van Munsterbilzen genaamd, stadsverblijf en eigendom van twee kanonikessen van genoemd klooster, de gezusters gravinnen van Aspremont Reckheim, kwam in het bezit van Claude 't Serclaes graaf van Tilly, luitenant-generaal der Staatse legers en gemankeerd beschermer van Johan de Witt in 1672, via zijn echtgenote, Anna Antoinetta van Aspremont, die het klooster verliet. In 1692 schonk Anna Maria Eleonora, prinses-abdis van Munsterbilzen, aan haar zuster haar deel van De Poort van Munsterbilzen. Ook in dit door P. H. Tuinman en P. L. L. M. Dumoulin geschreven deel der serie wordt een historisch diorama geboden tot in ons decennium.

C. A. A. Linssen

S. R. Minis, A. R. E. de Heer, ed., *Een seer magnifiek Stadthuys. Tien studies over de bouw en de inrichting van het stadhuis te Maastricht* (Leids Kunsthistorisch Jaarboek; Delft: Delftsche Uitgevers Maatschappij, 1985, 200 blz., f29,50, ISBN 90 6562 070 2).

In 1685 werd de bouw van het Maastrichtse stadhuis voltooid. Dat was aanleiding voor het Leids studentenstreekgezelschap 'Limburgia' dat in 1985 zijn veertigjarig bestaan vierde om bovengenoemde bundel uit te geven. De titel werd ontleend aan A. Gonsales, *Hierusalemse Reyse* (Antwerpen, 1673).

H. H. E. Wouters opent met een erudiete bijdrage waarin hij de stadsgeschiedenis beschrijft tegen de achtergrond van de capitulatie voor Frederik Hendrik in 1632, waardoor de stad de Staten-Generaal als soeverein kreeg naast de bisschop van Luik, een gewaardeerde schakel met de toenmalige bondgenoot Frankrijk. Maastricht werd de enige stad in de Nederlanden waar openbare godsdienstuitoefening aan katholieken en protestanten werd toegestaan, zij het dat dit werd uitgedrukt in de norm van pariteit in de vertegenwoordigende lichamen van bestuur, wat niet in overeenstemming was met de numerieke verhoudingen der beide gezindten. De welvaart kwam via het garnizoen en de aanleg van vestingwerken terug.

Het in klassicistisch-barokke stijl gebouwde stadhuis werd door de Staten-Generaal betaald uit de belastingopbrengsten der generaliteitslanden en werd volgens de inzichten en de smaak van de stadsbestuurders ingericht. Hierover handelen de bijdragen die zijn opgenomen na de studie van K. Ottenheim, die onthullend is voor de bouwkundig-esthetische inzichten van de toenmalige magistraat, die, zo toont hij aan, de waarde en het belang van het helder en zuiver geproportioneerd ontwerp niet ten volle heeft begrepen. Onder verantwoordelijkheid van stadsbouwmeester Pesser werden de maten, de functies van de vertrekken, de proportionering en de pilasterorde gewijzigd. In de plattegrond bleef de tweeherigheid weerspiegeld.

S. Minis schrijft over de inrichting tussen 1614 en 1814 en voegt daar een nauwkeurige catalogus aan toe van de meubelen, de aankleding, de schilderijen, voorwerpen van kunstnijverheid en de historische objecten, waardoor de documentaire waarde van deze bundel blijvend wordt. A. R. E. de Heer wijdt een studie aan de plafondschilderingen door Theodorus van der Schuer, waarvan hij het iconografisch programma en de moraliserende strekking helder uiteenzet. L. L. Minis besteedt aandacht aan de negen gerechtigheidspanelen waarvan het oudste, toegeschreven aan Jan van Brussel nog afkomstig is uit het vorige stadhuis 'De Lanscroom'. C. Vogelaar brengt de studie van de drie series wandtapijten op hedendaags peil en trekt vergelijkingen met tapijten uit dezelfde tijd, 1700-1750, te Brussel, Parijs en Wenen. E. Koldewey analyseert het goudleerbehang in de burgemeesterskamer: Spaans leer met chinoiserie, te Maastricht uitzonderlijkerwijze toegepast in een representatieve ruimte. Waardevol is eveneens de studie van C. Schulte-Van Wersch en A. Schulte over het fraaie stucwerk rond 1735 door Vasalli aangebracht op plafonds, wanden en schoorsteenmantels. Toevalligerwijze kon uit een Maastrichts burgerhuis in 1922 werk overgebracht worden naar het stadhuis van een eveneens uit Tessino afkomstig kunstenaar, Gagini, die burger van Maastricht werd in 1792. Het carillon, eigenlijk een bestelling van de stad Hulst, is het onderwerp van de bijdrage van G. M. I. Quaedvlieg. Het carillon werd bij Hemony gegoten in 1663-1664; in 1875 werd het uitgebreid. Tenslotte bespreekt M. Madou twee Catalaanse schilderijen die zij toeschrijft aan Domingo Val, 'pintor de Tortosa'.

Als men voorbijgaat aan de recente toevoegingen, zoals in deze bundel gebeurt: aan de detonerende plafonddecoratie van Charles Eyck en het boers meubilair in de collegekamer, aan de inrichting in Mussolinistijl van een der wethouderskamers, aan de aankleding van de huidige raadszaal waarvan geenszins de esthetische suggestie uitgaat